

MISSION IN KOSOVO

Organizacija za Bezbednost i Saradnju u Evropi

ODSEK ZA LJUDSKA PRAVA, DECENTRALIZACIJU I ZAJEDNICE

Sekcija za Monitorisanje Pravnog Sistema

Mesečni Izveštaj - Oktobar 2007

Neobjašnjena pritvorska rešenja krše domaći zakon i međunarodne standarde o ljudskim pravima

OEBS je i prethodno izrazio zabrinutost zbog neadekvatnog obrazloženja u pritvorskim rešenjima.¹ OEBS zapaža da u većini monitorisanih slučajeva Kosovski sudovi i dalje ne uspeavaju da na ispravan način obrazlože pritvorska rešenja.

Međunarodni standardi o ljudskim pravima zahtevaju da sudovi navedu razloge njihovih odluka.² Razumna rešenja moraju da poseduju činjenice u skladu sa zakonom i ne smeju biti "generalna ili apstraktna."³ Adekvatno objašnjenje za postavljanje pred pretresnog pritvorskog rešenja je neophodno da bi optuženi mogao da ostvari svoje pravo da to isto rešenje ospori kroz žalbu⁴ ili *habeas corpus* peticiju.⁵

Privremeni Zakon Krivičnog Postupka Kosova ("Zakon Krivičnog Postupka") zahteva da sud pri izricanju pritvora⁶ obezbedi "objašnjenje svih materijalnih činjenica koje su dovele do pritvora uključujući i razloge za osnovanu sumnju da je optuženi počinio krivično delo i *materijalne činjenice* iz člana 281 [...]."⁷ Sudija takodje mora da obrazloži zašto metode koje su alternativne pritvoru nisu u tom slučaju delotvorne.⁸

Izuzimajući ove jasne zahteve OEBS je uočio da se sudovi još uvek ne oslanjaju na činjenice slučaja, u većini monitorisanih slučajeva, i pri tom ne daju objašnjenje kako su specifične okolnosti izazvale da se osumnjičeni liši slobode.

U slučaju pred okružnim sudom, pred pretresni sudija je 16 Marta 2007 godine izrekao jednomesečni pritvor osumnjičenom za ubistvo⁹ uz sledeće obrazloženje: "*predlog tužioca za pritvor je opravdan na osnovu dokaza. Pravna osnova, tačka (ii) je u celovitosti osnovana dok prvoj pravnoj osnovi, tačka (i) nedostaje objašnjenje. Pre pretresni sudija koji deluje u skladu sa*

¹ Videti OEBS-ovu Reviziju Krivično Pravnog Sistema (April 2003 – Oktobar 2004): Zločin , Pritvor i Kazna, (Oktobar 2004) paragraf 32 I OEBS-ovu Reviziju Krivično Pravnog Sistema (1999-2005): Reforme i Rezidualne Brige (mart 2006), strana 52.

² Videti Evropski Sud o Ljudskim Pravima, *Smirnova v. Russia*, Presuda, 24 Oktobar 2003, paragraf 65, ff. Sud je zaključio da je pritvor osumnjičenog za vreme istrage doprineo kršenje člana 5 Evropske Konvencije o Ljudskim Pravima zato što je donošeno sudsko rešenje bilo kratko i nije opisalo detaljne karakteristike osumnjičenog (paragraf 70-71).

³ Videti gore navedeno i par. 63.

⁴ Videti član 283(3), Privremeni Kosovski Zakon Krivičnog Postupka proglašen UNMIK-ovom Regulacijom br. 2003/26, 6 Jula 2003 (Zakon Krivičnog Postupka).

⁵ Videti član 286(2) i (3), Zakon Krivičnog Postupka ("*habeas corpus*" procedure). Pritvori su nezakoniti ukoliko nisu "u skladu sa procedurom opisanom u zakonu" (videti član 5(1)(c), Evropske Konvencije o Ljudskim Pravima I član 9(1), Međunarodne odredbe u Građanskim i Političkim Pravima).

⁶ Ukratko, pritvor se može postaviti jedino ako su ispunjena sledeća tri uslova određena članom 281 Krivičnog Zakona Kosova: (1) osnovana sumnja da je osumnjičeni počinio krivično delo (2) opasnost da bi osumnjičeni mogao da (a) pobegne ili da (b) utiče na svedoke i uništiti dokaze ili da (c) ponovi krivično delo. Nepotpunost blaže mere opisane u članu 268 Krivičnog Zakona Kosova.

⁷ Videti član 283(1), Zakon Krivičnog Postupka (važnost dodata).

⁸ Videti član 281(1)(3), Zakon Krivičnog Postupka a. Dalje, u skladu sa Pravnim Cirkularom 2000/27 od 19 Decembra 2000 sva rešenja o pritvoru moraju sadržati potpuna objašnjenja pritvorske odluke detaljišući osnove za pritvor i dokaz koji podržava date osnove.

⁹ Član 146, Privremeni Krivični Zakon Kosova, proglašen UNMIK-ovom Regulacijom br. 2003/25, 6 Jula 2003 (Krivični Zakon).

članom 268(2) [Krivičnog Zakona Kosova] je došao do zaključka da se u konkretnom slučaju osim pritvorske mere ne može primeniti nijedna druga alternativna mera.”

U slučaju protiv četiri osumnjičene osobe za prevaru, falsifikovanje dokumenata i legalizaciju krivotvorenih dokumenata¹⁰ u opštinskom sudu pred pretresni sudija je 20 Oktobra 2006 odredio osumnjičenima jednomesečni pritvor sa sledećim objašnjenjem: *“postoji osnovana sumnja, izvedena iz predmeta da su osumnjičeni počinili krivično delo za koje su tuženi. Sto se tiče uslova iz tačke (i) pod paragrafa (2) i (1) člana 281 [Krivičnog Zakona Kosova] pred pretresni sudija je zaključio da postoje osnove. Ceneći da su osumnjičeni počinili krivično delo opasno za društvo, način na koji su krivično delo počinili pred pretresni sudija smatra da postoji bojazan da ukoliko bi se osumnjičeni pustili na slobodu ili bi se protiv njih iskoristila neka druga alternativna mera da bi oni pobegli. Pred pretresni sudija smatra da se prisustvo osumnjičenih ne može osigurati nekom drugom merom osim pritvorom.”*

U slučaju ispred opštinskog suda pred pretresni sudija je 30 Aprila 2007 izrekao pritvorsku meru protiv osumnjičenog za primanje mita¹¹ *“uz objašnjenje da ukoliko ostane na slobodi može ometati tok istrage time sto bi, uticao na svedoke, oštećenu stranu ili saradnike. Uzimajući u obzir ozbiljnost krivičnog dela, način i okolnosti pod kojim je krivično delo počinjeno, lične karakteristike i ostale lične okolnosti, postoji rizik da bi mogli ponoviti krivično delo.”*

U navedenim slučajevima sud je propustio da se osvrne na činjenice i limitirao se (što je ponekada konfuzno) na paragrafe zakona a zatim je propustio da navede razloge za pritvor što zahteva član 281 Kosovskog Zakona o Krivičnom Postupku. Nepostojanje obrazloženja ili nepostojanje istog krši standarde za fer suđenje¹² i moguće pravo na slobodu¹³ i uzrokuje da se na rešenje o pritvoru može uložiti žalba:

Prema tome OEBS podseća Kosovske advokate i sudstvo:

- Sudovi moraju da obezbede adekvatno objašnjenje kada donose pritvorske odluke.
- Sudovi posebno trebaju da citiraju relevantne dokaze i individualna činjenična stanja koja su uzrokovala pritvor a i da objasne zašto mere alternativne pritvoru nisu prikladne.
- Advokati trebaju da ulazu žalbe na neadekvatna pritvorska rešenja u skladu sa osnovama iz člana 286(3)(2) i člana 283(3) Kosovskog Zakona o Krivičnom Postupku.

---

¹⁰ Član 332, 261, i 334, Krivični Zakon.

¹¹ Član 343(1), Krivični Zakon.

¹² Vidi Evropski Sud o Ljudskim Pravima, *Garcia Ruiz v. Španije*, 30544/96, Presuda, 21 Januar 1999 paragraf 26.

¹³ Vidi Evropski Sud o Ljudskim Pravima, *Yargi v. Turkey*, Presuda, 9 Jun 1995, paragraf 52 (rizik bega kao razlog određivanja pritvora ne može bit osnova za određivanje pritvora , već mora da bude doneta u skladu sa ostalim relevantnim faktorima); *Tomasi v. France*, Presuda. 27 Avgust 1992, paragraf 98 (sud mora da objasni rizik of bega i zašto da opasnost ne može da se spreči nekim drugim merama alternativnim pritvoru); *Clooth v. Belgium*, 12178/87, Presuda, 12 Decembar 1991, paragraf 40 (opasnost od ponavljanja krivičnog dela mora biti sprečena odgovarajućom merom koja odgovara datim okolnostima slučaja i prošlosti i ličnosti osobe koja je u pitanju).

Neadekvatno vodjenje tačnog i kompletnog zapisnika u parnicama krši domaći zakon

OEBS je zabrinut uočenim propustima u vodjenju ispravnog zapisnika u parnicama.

Zakon o Parničnom Postupku¹⁴ zahteva da zapisnik sadrži “sve izvršene radnje i sudska zasedanja.”¹⁵ Sud mora da zabeleži: ime i sastav sudskog veća, mesto gde se radnja odvija, datum i sat održanog pretresa, naziv spora, imena prisutnih stranaka, trećeg lica ili njihovih pravnih zastupnika”¹⁶ Zatim, “[zapisnik treba da sadrži sledeće informacije: dali je pretres otvoren ili zatvoren za javnost, izjave stranaka koje su u procesu, njihove predloge i predložene dokaze, podnesene dokaze kao i navode izjava svedoka i svedoka eksperata i rešenje suda koje je donošeno na zasedanju.”¹⁷

Osim ovih pravnih potreba OEBS je uočio da sudovi na Kosovu često propuštaju da vode ispravan i kompletan zapisnik. Sledeći slučajevi služe kao primer:

Opštinski sud u izvršnom slučaju u kojem je tužilac dobio naknadu štete tuženi se nije pojavio na dan izvršenja 18 Jula 2007. Međutim, u zapisniku sud navodi se da je tuženom objašnjena zabrana o prodaji ili bilo kojem drugom izlaganju pokretne imovine. U Opštinskom sudu zapisnik sa glavnog pretresa održanog 2 Jula 2007 je sadržao imena porotnika koji nisu bili prisutni na glavnom pretresu.

U imovinskom slučaju u opštinskom sudu sudija je naložio pravnom zastupniku tuženog da sudu obezbedi smrtovnicu za treće tuženog. Zapisnik od 5 Septembra ne navodi ovu naredbu. Dalje, dva različita vremena su upisana na početku pretresa. Opštinski sud u porodičnom sporu je propustio da zabeleži da li su suđenja održana 20 Avgusta 2007 i 3 Septembra 2007 otvorena ili zatvorena za javnost. Zapisnik takodje nije sadržao dali je sudija utvrdio identitet stranaka.

Propust sudova da vode ispravan i kompletan zapisnik u ovim slučajevima krši domaći zakon. Dalje, ukoliko su sudski zapisnici neispravni stranka neće biti u mogućnosti da se pravovremeno žali na kršenje postupka, neće imati ni pravni lek za kršenje domaćeg zakona niti standarde o fer suđenju.¹⁸ Sistematski propusti sudova da održe ispravne i kompletne zapisnike sprečavaju razvoj efikasnog, odgovornog i transparentnog sudstva na Kosovu.

OEBS preporučuje:

- Sudije treba da osiguraju da zapisnici sudskih procesa sadrže kompletne i ispravne informacije.

---

¹⁴ Zakon o Parničnom postupku, Službeni Glasnik Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 27/90, i 35/91.

¹⁵ Član 123, Zakon o Parničnom Postupku.

¹⁶ Član 124, Zakon o Parničnom Postupku.

¹⁷ Član 124, Zakon o Parničnom Postupku.

¹⁸ Garantovano članom 6(1) Evropske Konvencije o Ljudskim Pravima.